

Вознюк О.В. Інформаційна концепція здоров'я людини // Дискурс здоров'я в освіті: філософія, педагогіка, антропологія, психологія: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 120 річниці з дня народження Миколи Олександровича Бернштейна (16-17 вересня 2016 р.): в 3 т. / Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Комунальний вищий навчальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти», Міжнародна академія екології і здоров'я, м. Вільнюс, Латвія, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; за заг. ред. М. Б. Євтухата, В. М. Федорця. – Вінниця : ТОВ "Планер", 2016. – 206 с. – Т. 1. – С. 93-94.

О.В.Вознюк

ІНФОРМАЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Представлена имеющая комплексный междисциплинарный характер информационная концепция здоровья личности, базирующаяся на концепции функциональной асимметрии полушарий головного мозга человека и информационной теории эмоций. На этой основе обосновываются как принцип самодетерминизма личности как свободной сущности, так и философско-психологическая онтология человека и человеческой цивилизации.

Information concept of person's health.

The article deals with complex and interdisciplinary information concept of person's health based on the concept of functional asymmetry of the hemispheres of the human brain and the theory of emotions. On this basis it is substantiated the principle of self determination of human personality being free entity as well as the philosophical and psychological ontology of the man and of human civilization.

Здоров'я як стан гармонії людини як цілісного істоти має виявлятися в рамках такого явища, яке, по-перше, служить системотвірним чинником для людини як цілісної системи, і по-друге, виконує роль головного регулятора людської поведінки.

Є всі підстави стверджувати, що такий регулятор актуалізується на базі функцій півкуль головного мозку людини, про що ще в 60 роки ХХ століття писав Б. Р. Ананьєв і що зараз важко заперечити.

Викладене вище дозволяє по-новому зрозуміти онто- і філогенетичну динаміку півкуль, яка виявляє рух від підсвідомого (правопівкульового) до свідомого (лівопівкульового) аспекту психічної діяльності, а від нього – до їх синтезу та виходу на рівень надсвідомого (К. С. Станіславський, В. П. Симонов) як креативного статусу людини, що характеризується станом єдності протилежностей, яку С. Б. Церетелі називав Істиною, і який на рівні психічного відображення дійсності реалізується у феномені дипластії –

здатності людського мислення поєднувати в одному життєвому контексті взаємовиключні речі.

Принцип надсвідомого (на рівні якого півкульові стратегії пізнання світу врівноважуються і гармонізуються) виступає системною властивістю цілого – новою емерджентною якістю людини. Саме на рівні цього надсвідомого реалізується механізм свободи людської особистості, що постає однією з головних проблем сучасної науки.

Цей висновок корелює з висновками інформаційної теорії емоцій П.В.Симонова. Емоції, як відомо, є особливим класом психічних процесів і станів, пов'язаних так чи інакше з усіма аспектами людської психіки, що супроводжують практично всі прояви активності суб'єкта і відображені в формі безпосереднього переживання. Емоції виступають одним із головних механізмів внутрішньої регуляції психічної діяльності й поведінки, спрямовані на задоволення актуальної потреби.

У цьому проявляється інформаційна функція емоцій, згідно П.В.Симонову, який експериментально показав, що емоція – це функція інформації, тобто емоція – це реакція організму на нестачу інформації про ту чи іншу актуальну життєву ситуацію, пов'язану із задоволенням потреб людини.

Виходячи з інформаційної теорії емоцій, згідно з якою людські емоції виникають через нестачу актуальної інформації про навколишній світ, можна стверджувати, що дефіцит інформації про зовнішній світ є вираженням ситуативної невизначеності, що породжує у людини стан невпевненості в сьогоденнішому і завтрашньому дні.

Така невизначеність викликає емоційні реакції, що можуть породжувати фрустрації і стреси – головний бич нашого існування, якщо ці стреси набувають хронічного характеру, коли, як показали дослідження, тривалі стреси призводять до передчасного старіння організму. До цього ж результату призводить і злість як елемент стресу: вчені США і Великобританії встановили, що злість і ворожість значно прискорюють процес старіння людського організму.

Експериментально показано, що негативні емоційні реакції, а також пов'язані з ними психофізіологічні стани і поведінкові аттїтуди (такі, наприклад, як брехня, нещирість, злість, ненависть, заздрість та ін.), виникають зі стресогенної моделі поведінки і світогляду, яка підриває здоров'я людини, оскільки знижує її енергетичний тонус.

При цьому велика невизначеність світу породжує, відповідно до С.Франкла, сенсогенний невроз (стрес), що викликає страждання людини через відсутність життєвого сенсу, який пов'язує речі воєдино і зменшує інформаційну невизначеність реальності. Відтак, на невизначеність світу наш організм реагує віддачею енергії (емоцій), що "знеструмлює" наше життя та призводить до хвороб.

Таким чином, позитивний настрій та позитивне ставлення до світу є чинниками підвищення життєвого тонусу людини з усіма соціальними й медико-біологічними наслідками, що з цього випливають. При цьому,

наріжним чинником здоров'я людини є її світогляд, що постає інтегральним принципом психічної і соматичної цілісності людини. Про це опосередкованим чином засвідчує адаптаційна реакція людини на стрес: експерименти Г. Сель'є засвідчили, що будь-яка специфічна стресорна дія на організм викликає у ньому єдину реакцію, яку можна визначити як "симптом хвороби взагалі", коли на розмаїття специфічних подразників середовища організм реагує неспецифічним, узагальненим чином. Це дозволяє припустити, що всі специфічні стресорні подразники (які мають єдиний функціональний наслідок – стрес) на їх глибинному (перцептивно-гностичному) рівні реагування пов'язані із вищим регулятором поведінки людини – її свідомістю і, відповідно, певною системою ціннісних орієнтацій.

Література

1. Ананьев Б. Г. Билатеральное регулирование как механизм поведения // Вопросы психологии. – 1963. – № 5. – С. 84–96.
2. Брагина Н. Н., Доброхотова Т. А. Функциональные асимметрии человека. – М.: Медицина, 1988. – 288 с.
3. Вайнцвайг П. Десять заповедей творческой личности. – М.: Прогресс, 1990. – 192 с.
4. Вознюк А.В. Интегральная концепция соматического и духовного здоровья личности: монография. – Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, 2013. – 716 с.